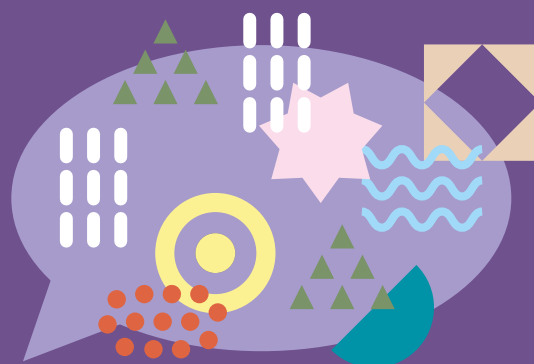
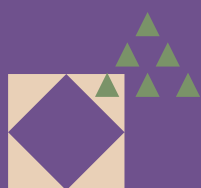
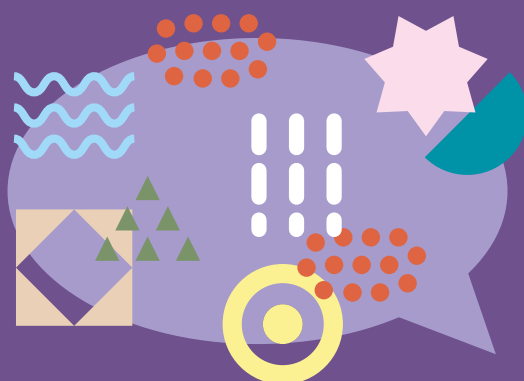

WERKDOCUMENT

Opstellen behandeldoelen samen met kinderen

Opstellen behandeldoelen samen met kinderen

Dit werkdocument is een deelproduct van het project ZINnig: *Innovatie van taaltherapie voor kinderen met complexe taalproblemen*.

Samengesteld door de volgende praktijkpartners:

Rianne Dommissie Logopediepraktijk Oude-Tonge – Oude-Tonge

Lisette van der Velpen InAlmere Logopedie – Almere

Mirjam Koedijk Logopediepraktijk Mirjam – Lelystad

Alice Maas Logopediepraktijk Fleringen – Fleringen

Het onderzoeksproject ZINnig is medegefinancierd door Regieorgaan SIA, onderdeel van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO): (RAAK.MKB07.002).

Lectoraat Logopedie: Participatie door Communicatie Kenniscentrum Gezond en Duurzaam Leven Hogeschool Utrecht

Heidelberglaan 7

3584 CS Utrecht

secretariaat.lectoraat.logopedie@hu.nl

www.zinnig.hu.nl

© Hogeschool Utrecht, Utrecht, juni 2020

Bronvermelding is verplicht. Verveelvoudigen voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Beslisboom	5
Toelichting beslisboom.....	6
Tabel 1	8
Overzicht van de materialen of middelen en de toepassingsmogelijkheden.....	8
Bijlage 1 Beschikbare methoden	10

Inleiding

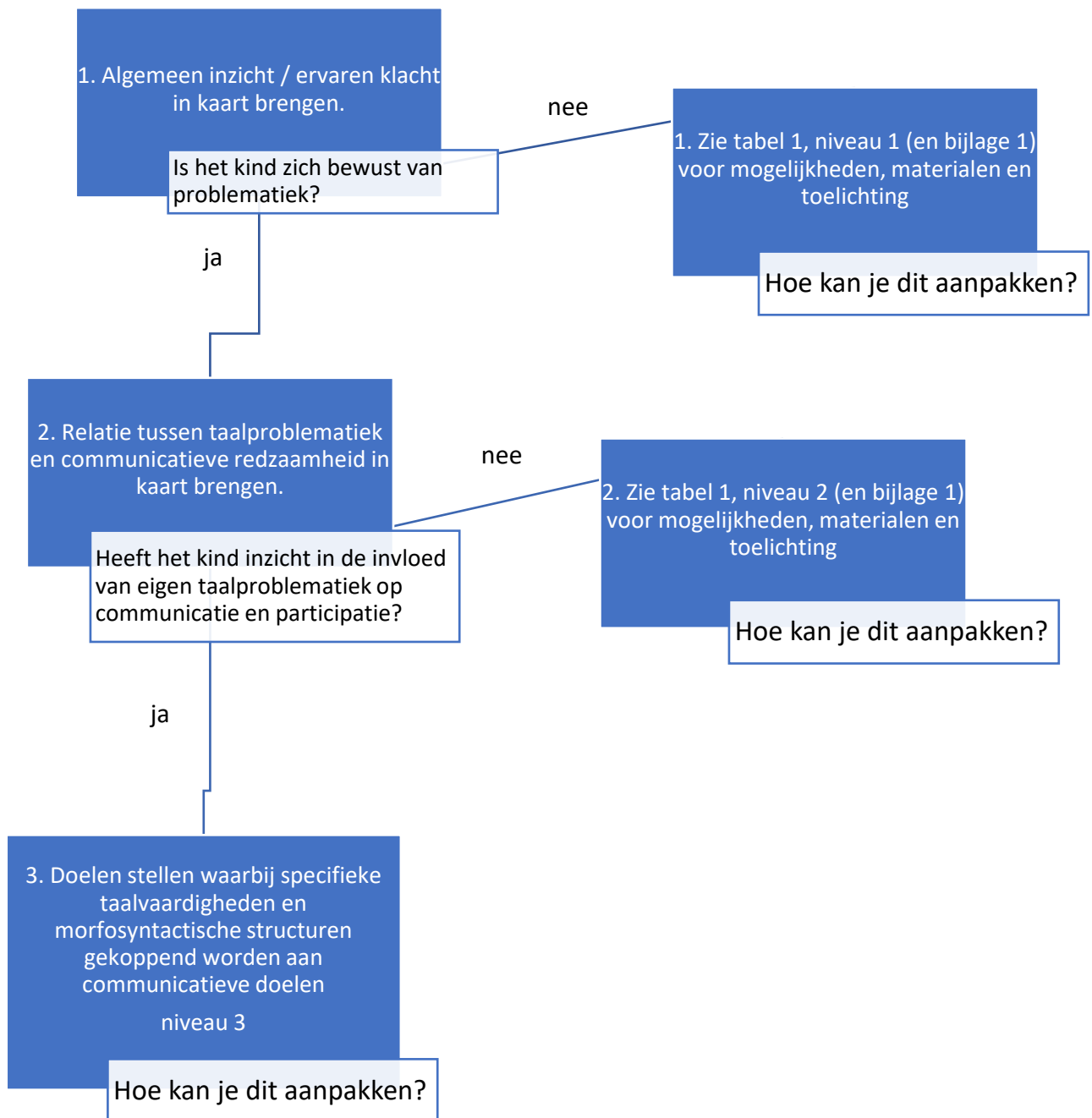
In het kader van het onderzoeksproject ZINnig kwam de wens naar voren te inventariseren welke middelen er bestaan voor het gezamenlijk opstellen van logopedische behandeldoelen samen met kinderen.

Een werkgroep vanuit de praktijkpartners, bestaande uit de logopedisten Rianne Dommissie, Lisette van der Velpen, Mirjam Koedijk en Alice Maas heeft deze vraag opgepakt. De uitkomst van dit deelproject is dit werkdocument.

De logopedist bepaalt misschien al samen met het kind de behandeldoelen, maar doet dit vaak onbewust.

Dit werkdocument bevat een eerste aanzet van een beslisboom voor het opstellen van behandeldoelen samen met het kind, en een lijst van mogelijke hulpmiddelen hiervoor.

Beslisboom

Toelichting beslisboom

De beslisboom *Opstellen Behandeldoelen samen met Kinderen* is opgezet ter ondersteuning van de bewustwording en het inzicht bij het kind. Op basis hiervan kunnen gezamenlijke doelen gesteld worden voorafgaand aan de behandeling en is de beslisboom te gebruiken ter ondersteuning van de evaluatie hiervan.

Door het kind expliciet te betrekken bij dit proces wordt de mate van betrokkenheid in het eigen leerproces vergroot. Het draagt daarmee bij aan het vergroten van de motivatie van het kind. Daarnaast biedt het mogelijkheden ondersteuning te bieden rond de acceptatie en het gevoel van zelfvertrouwen, competentie en self-efficacy. Vanuit dit uitgangspunt zijn de beslisboom en de invulling van de aangedragen gespreksmogelijkheden en materialen vooral gericht op het kind. We benadrukken ook het belang van betrokkenheid van de omgeving als het gaat om bewustwording en inzicht, het stellen van doelen en het opstellen van het behandelplan.

In de **tabel Overzicht van de materialen of middelen en de toepassingsmogelijkheden** hebben we 3 niveaus onderscheiden:

- Niveau 1** het kind is zich nog niet of nauwelijks bewust van stoornis of klacht.
- Niveau 2** het kind is zich bewust van stoornis of klacht, maar heeft geen/weinig inzicht in relatie hiervan tot eigen communicatie en participatie.
- Niveau 3** het kind is zich bewust van stoornis of klacht en kan dit koppelen aan eigen capaciteiten in relatie tot eigen communicatie en participatie.

De invulling van ondersteuning hiervan is maatwerk en zal per kind variëren. Het is wellicht te beschouwen als een dynamisch proces, waarbij de logopedist steeds de inschatting maakt wat er nodig is om voldoende bewustzijn en inzicht te bewerkstelligen als basis voor verdere stappen. Er is dan ook geen sprake van een vast moment in de behandeling, maar iets dat steeds terugkomt op verschillende manieren en in verschillende fases van de behandeling.

Op elk niveau kan het zijn dat vanuit een informerende, begeleidende of therapeutische insteek gewerkt wordt:

Informierend: Gericht op informatieverschaffing ten doel om erkenning, herkenning en inzicht in het probleem te krijgen.

Begeleidend: begeleiden in het verwerkingsproces, aanleren van vaardigheden tot coping en acceptatie en adviezen geven aan kind en omgeving.

Therapeutisch: Invulling geven aan de beperkingen binnen het zelfbeeld, de beleving en persoonlijke doelen van het kind.

Op niveau 1 en 2 zullen informerende en begeleidende activiteiten meer op de voorgrond staan en op niveau 3 zal de focus meer liggen op therapeutische activiteiten.

Per niveau worden mogelijkheden tot ondersteuning beschreven. Er bestaat al een grote hoeveelheid in te zetten materialen en technieken. De logopedist zal hierin zelf afwegingen moeten maken. In **Tabel 1** zijn enkele mogelijkheden beschreven die richting kunnen geven aan de invulling van het

gesprek in relatie tot de verschillende niveaus. Twee voorbeelden van ondersteunend materiaal hierbij zijn uitgelicht in Tabel 1. Voor een meer uitgebreid overzicht van mogelijk in te zetten materialen en methodes, zie **Bijlage 1**.

Er zijn enkele mogelijkheden die overkoepelend in te zetten zijn die we graag uitlichten in verband met inzetbaarheid en relevantie:

VAS-schalen

De VAS-schaal is eenvoudig in te zetten en kan op de 3 verschillende niveaus snel inzicht geven in bewustzijn, ervaring en ernst. Bij inzet op niveau 2 en 3 kan het aanleiding geven tot het stellen van prioriteiten binnen de behandeling, afgestemd op wat het kind (en omgeving) als meest belemmerend ervaart. Daarnaast kan het ook inzichtelijk maken op welke vlakken kinderen géén last ervaren en waar hun competenties liggen.

Ondersteunende middelen bij gespreksvoering

Kinderen met TOS zijn veelal gebaat bij ondersteuning bij het verwerken van informatie. Visualisaties, schematische weergaven, mindmaps enzovoort kunnen voor deze kinderen helpend zijn bij het verkrijgen van begrip, inzicht en overzicht.

Niveau 1

Op dit niveau is het doel dat het kind zich bewust wordt van de taalvaardigheden die geleerd moeten worden. Inzet van de VAS-schaal is een eenvoudige wijze om een inschatting te maken in hoeverre het kind last ervaart van eventuele taalproblematiek in het algemeen.

Inzicht in het taalsysteem biedt mogelijkheden om (op het volgende niveau) meer specifiek aan te geven waar mogelijkheden en beperkingen liggen. In deze fase zal het accent dan ook veelal liggen op het informeren van het kind en diens omgeving over taal, TOS, enzovoort.

Niveau 2

Hier staat de relatie tussen taal en communicatie centraal. In het kader van self-efficacy kunnen mogelijkheden en beperkingen ten aanzien van communicatie in kaart gebracht worden. Denk aan vragen als: op welk taalgebied worden wel/geen problemen ervaren? In welke situaties is dit merkbaar? Hierbij kan ook gedacht worden aan de inzet van VAS-schalen.

Niveau 3

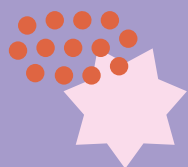
Op dit niveau wordt toegewerkt naar het stellen van concrete doelen. Samen met kind en omgeving kan gekeken worden naar uitkomsten/activiteiten van niveau 1 en 2 en/of uitkomsten van logopedisch onderzoek. In samenspraak met kind en omgeving kunnen doelen meer concreet (en SMART) gemaakt worden op basis van de eigen ervaringen ten aanzien van communicatieve redzaamheid (niveau 2).

Tabel 1

Overzicht van de materialen of middelen en de toepassingsmogelijkheden

Materiaal/werkwijze	Beschrijving mogelijkheden		
	niveau 1	niveau 2	niveau 3
Uitkomsten spontane taalanalyse	Draagt bij aan bewustwording van problematiek	Kan ook ingezet worden om de relatie met communicatieve vaardigheden inzichtelijk te maken	Kunnen gekoppeld worden aan communicatieve doelen / wensen, om op die manier te vertalen naar concrete (SMART) doelen
Uitkomsten testgegevens	Draagt bij aan bewustwording van problematiek	Kan ook ingezet worden om de relatie met communicatieve vaardigheden inzichtelijk te maken	Kunnen gekoppeld worden aan communicatieve doelen / wensen, om op die manier te vertalen naar concrete (SMART) doelen
Ondersteunend materiaal			
VAS-schaal	Snelle inschatting van ernst ervaren klacht en de last	Kan met meer gerichte vragen t.b.v. dit niveau ingezet worden, denk aan vragen als: - wat vind je dan moeilijk/lastig? (bijv. ondersteund met voorbeelden als: zinnen maken, gesprek voeren etc.)	Kan met meer gerichte vragen t.b.v. dit niveau ingezet worden, denk aan vragen als: - wat heb je nodig om te groeien? - wat wil je leren? (oplossingsgericht het gesprek aangaan)
'Portfolio'	Draagt bij aan bewustwording van problematiek	Door competenties, (ontwikkelings-)wensen, doelen en ondersteuningsmogelijkheden overzichtelijk weer te geven krijgt en behoudt het kind inzicht in en grip op eigen leerontwikkeling	
One page profile	Te gebruiken als template voor portfolio. Opgezet om competenties, (ontwikkelings-)wensen, doelen en ondersteuningsmogelijkheden overzichtelijk weer te geven. Geeft daarmee ook richting aan gesprek in relatie tot de verschillende niveaus		

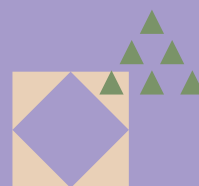
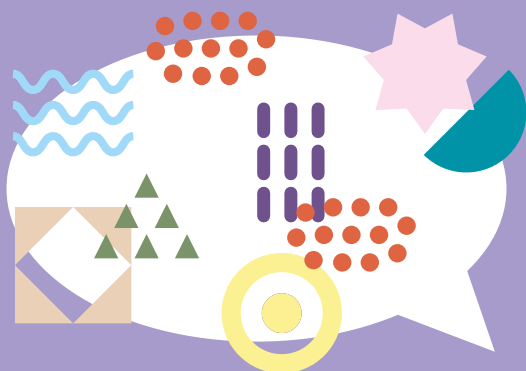
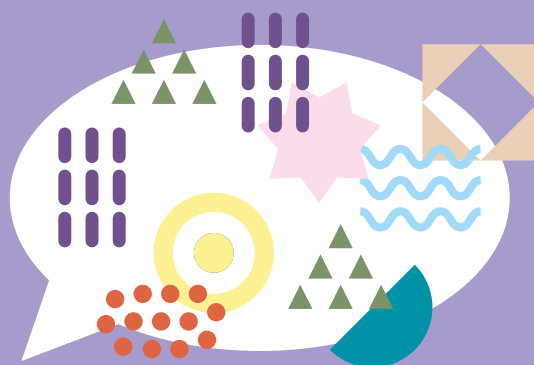
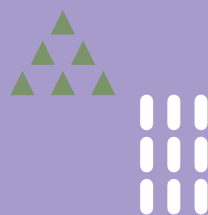
Materiaal/werkwijze	Beschrijving mogelijkheden		
	niveau 1	niveau 2	niveau 3
Communicatiekaarten TOS	Snelle inschatting van ernst ervaren klacht en de last <i>(gebruikt ook VAS + enkele algemene gesprekskaarten om evt. ervaren van klacht te verhelferen)</i>	Aan de hand van verschillende gesprekskaarten ('hinderniskaarten' en 'vaardigheidskaarten') kan inzicht verkregen worden in wat het kind als belemmering of als vaardigheid/competentie ervaart	Gesprekskaarten geven aanleiding tot verwoorden van wenselijke gedrag/uitkomsten en bieden daarmee mogelijkheid tot formulering SMART-doelen
Engage* <i>*is bedoeld voor ouders van jonge kinderen, maar kan ook richting geven aan gesprek met kind over ervaringen en doelen.</i>	Inzicht in wanneer kind meeste last ervaart (thuis, school, anders)	Cirkels met aandachtsgebieden geven globaal inzicht in wat er dan als moeilijk/belemmerend wordt ervaren	'Blaadjes' geven aanleiding tot verwoorden van wenselijke gedrag/uitkomsten en bieden daarmee mogelijkheid tot formulering SMART-doelen

Bijlage 1

Beschikbare

methoden

Methode om doelen te stellen	Voordelen	Nadelen	Opmerkingen werkgroep	Mogelijkheden op niveau 1/2/3
Jesse heeft dyslexie www.leergoed.nl	Doelen zijn onderverdeeld: concrete doelen. oplossingsgerichte doelen	Erg gericht op lezen en schrijven	De opzet: welke doelen heb ik concreet; waar ben ik en waar gaan we naar toe, is m.i mooi om te gebruiken	Niveau 3
Mindmappen	Maakt inzichtelijk hoe de samenhang is tussen de communicatieve problemen die het kind ervaart en zijn taalvaardigheden	<ol style="list-style-type: none"> 1. Je moet er wel een zekere mate van scholing in hebben gehad om het mindmappen optimaal te kunnen gebruiken 2. Er is geen standaard uitgangspunt 	Mindmappen lijkt mij lastig; het wordt in mijn ogen eerder vaak te breed, dan dat het toespitst op de kern van het probleem Maar.... wellicht hanteer ik het niet goed	Niveau 1 en 2
Stoplichtmethode https://www.deleukstekinderen.nl/de-stoplicht-methode/	Methode zelf: groen-rood-oranje is fijn, omdat het kind dan ook aan kan geven wat het al wel kan. 2. geeft mooi inzicht voor het kind	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zelfde als punt 2 van het mindmappen. 2. we zouden moeten bedenken welke standaardvragen je wil hanteren 	Om stoplicht als basis te gebruiken: ik ga van rood-naar oranje naar groen biedt misschien wel mogelijkheden om je "doelentrap" inzichtelijk te maken	Niveau 3
Teken je gesprek www.tekenjegesprek.nl	Visuele ondersteuning en kleurgebruik: het kind kan zelf tot inzicht en oplossingen komen	Je moet geschoold zijn in TJG	Vooral om te inventariseren, dus inzicht te krijgen lijkt me deze methode wel fijn	Niveau 1 en 2

Methode om doelen te stellen	Voordelen	Nadelen	Opmerkingen werkgroep	Mogelijkheden op niveau 1/2/3
One page Profile https://helensandersonassociates.co.uk/person-centred-practice/one-page-profiles/	Uitvoering: wat is mijn profiel vind ik een leuk idee	Je moet een goede afbakening maken van wat er in het profiel komt te staan	Ik zie wel een leuke pagina voor me om de sterke zwakke kanten en je 'waar werk ik naartoe'-weg vorm te geven bij een profiel pagina	Niveau 1,2, en 3
Kidskills https://www.uitgeverijpica.nl/titels/kids-skills	Je gaat uit van vaardigheden, wat wil je leren en niet vanuit problemen	Boek dat je echt gelezen en bestudeerd moet hebben om ermee aan de slag te gaan maar is dan wel goed bruikbaar	Ik denk dat wij niet moeten kiezen voor methodes waar je niet zo mee aan de slag kunt. Vanuit schaalvragen kan je heel concreet doelen stellen	Niveau 1 en 2
Spiral http://hankkeet.kuntoutussatio.fi/spiral/wp-content/uploads/sites/5/2018/12/Spiral_peliohjeet_ENG_PRINT_0511.pdf		Het is een vrij uitgebreid spel		
Foto interview https://meetinstrumentenzorg.blob.core.windows.net/test-documents/Instrument249/369_1_N.pdf	Foto's zijn concreet en wellicht makkelijker voor de jongere kinderen om zo doelen te stellen	Er is een training voor nodig?	Bij complexe problemen inzetten?	Niveau 1 en 2
Communicatiekaarten TOS te bestellen via Bol.com	Allerlei mogelijke vaardigheden staan al uitgeschreven en vormen d.m.v. de vaste vragen een mooie basis om met het kind je doelen te stellen		Ik vind de communicatiekaarten bijzonder makkelijk, concreet en handig.	Niveau 1 en 2 voor niveau 3 moet je eigenlijk concretere doelen stellen aan de Vasproblemen van deze kaarten

Methode om doelen te stellen	Voordelen	Nadelen	Opmerkingen werkgroep	Mogelijkheden op niveau 1/2/3
Vasschaal	Spreekt voor zich			
SpraakTaal kids		Veel werkbladen, niet altijd even relevant / overzichtelijk	Ik gebruik het deel nog wel eens waar taal en taalproblemen met kind in kaart gebracht kunnen worden -> wat is taal (taalgebieden), wat is TOS en wat betekent dat voor kind?	Niveau 1 en 2
Engage	Prettig dat het vraagt naar verschillende situaties (thuis, school, anders) en van daaruit steeds verder gaat specificeren.	Is bedoeld voor ouders/verzorgers.	Omdat het best overzichtelijk is (weinig poespas) vind ik het ook in gesprekken met de kinderen wel eens handig in te zetten	Niveau 1 en 2

